

DVE STRATEGIJE RATA U VIJETNAMU

NEKA GLEDIŠTA O AMERIČKOJ VOJNOJ STRATEGIJI U VIJETNAMU

Područje jugoistočne Azije oduvek je privlačilo pažnju SAD, kao, uostalom, i drugih kolonijalnih sila, zbog geostrategijskog položaja i prirodnih bogatstava.¹ To područje, posebno južne oblasti Indokineskog poluostrva (Južni Vijetnam i Malajsko poluostrvo sa Singapurom), važna je raskrsnica pomorskih i vazdušnih komunikacija na putu između Pacifika i Indijskog okeana, preko indonežanskog arhipelaga ima ulogu prirodnog mosta između Azije i Australije, čini veoma pogodan oslonac za dejstva u unutrašnjost azijskog kontinenta i važna je karika u lancu američkih baza i uporišta u Tihom okeanu. Geostrategijski položaj ovog područja dobija poseban značaj u američkoj koncepciji „lokalnih ratova“, jer, pored ostalog, treba da posluži kao placdarm za eskalaciju na sever.

Posle drugog svetskog rata ovo područje zauzima veoma važno mesto u vojnoj politici i globalnim strategijskim planovima SAD, a posle stvaranja NR Kine, i posebno jačanja njenog nuklearnog potencijala, nalazi se u centru pažnje. Politika SAD i Kine u ovom području su najopasniji izvori sukoba koji čovečanstvo mogu da dovedu do strahota novog svetskog rata.

Za „odbranu slobodnog sveta“ u ovoj hemisferi SAD su stvorile strategijsku „liniju odbrane“ od Japana i Južne Koreje, preko Okinave, Formoze, Filipina, Malaje do Tajlanda,² koja je deo „zaštitnog luka duž granice komunističkog sveta“ od Turske do Južne Koreje.

Stalnim povećavanjem svog uticaja i angažovanjem u Australiji, Novom Zelandu, prisustvom znatnih vojnih efektivna na Pacifiku u Koreji, Tajlandu i Južnom Vijetnamu, SAD su zaposlele i kontrolišu važne strategijske položaje u ovom delu sveta. (Skica 1).

¹ Područje jugoistočne Azije obuhvata 9 zemalja: DR Vijetnam, Južni Vijetnam, Laos, Kambodžu, Tajland, Maleziju, Burmu, Indoneziju i Filipine. Narodi toga područja (oko 190.000.000 stanovnika) veoma se razlikuju po svom ekonomskom i društvenom razvoju, političkim strujanjima i kretanjima, nacionalnim osobinama, verskim uticajima i drugim protivurečnostima. To područje obiluje strategijskim sirovinama: kalajem, železnom rudom, manganom, kamenim ugljem, itd. Plodne doline reka su pogodno oblasti za bogatu poljoprivrednu proizvodnju: pirinča, kaučuka, šećerne trske, itd.

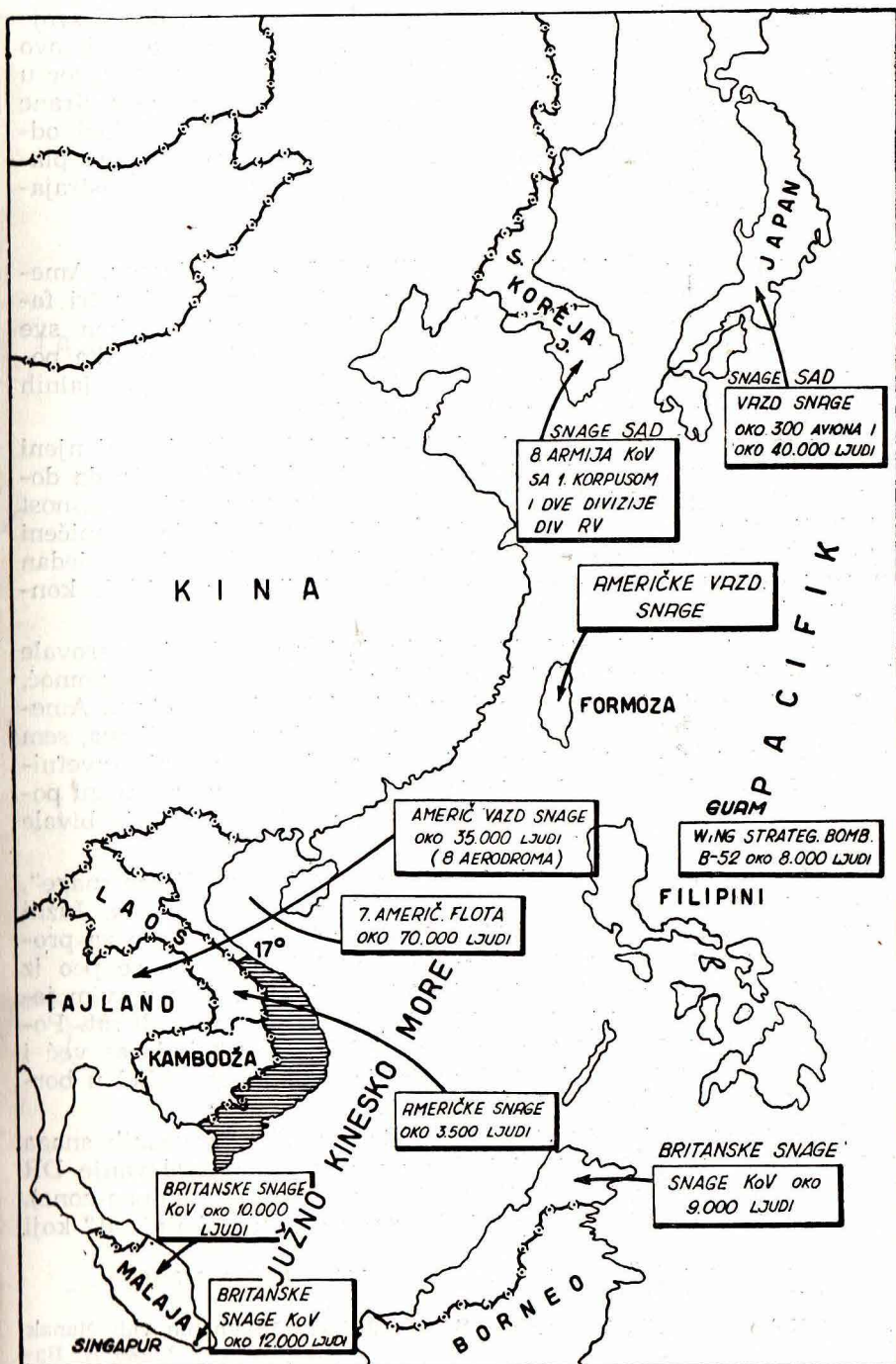
² U tom području SAD imaju jake oružane snage: u Tajlandu (koji „Vašington post“ naziva „drugim frontom“) oko 35.000 vojnika (čitavu mrežu vojnih aerodroma — 8 skvadrona nadzvučnih mlaznih bombardera najveći deo — 50 do 80 % bombarderskih akcija na Severni Vijetnam Amerikanci izvode sa ovih aerodroma); na Okinavi — 35.000, ostrvu Guam — 8.000; Japanu — 40.000; 7. američka flota ima 60.000 do 70.000 ljudi, a u Laosu se nalazi preko 3.500 američkog „vojnog personala“. Neki izvori navode da su u Laosu angažovane specijalne „antigerilske jedinice“ koje operišu na laoskom delu tzv. Ho Ši Minove staze.

SAD su veoma budno pratile posleratni razvoj vojno-političkih događaja u Vijetnamu i tražile povoljan trenutak da se neposrednije uključe u politički život te zemlje i ostvare svoje ambicije. Sami događaji su im išli naruku. Kolonijalna politika i poraz Francuske na bojnopolju doveo je u pitanje prestiž Zapada u jugoistočnoj Aziji. U takvoj situaciji SAD proklamuju teoriju o tzv. vakuumu. Suština ove teorije je u tome da treba popuniti taj „vakuum“ i sprečiti „komunistički uticaj i subverziju“. Američki stratezi rezonuju ovako — raspad starog kolonijalnog sistema doveo je do stvaranja novih nezavisnih država koje su ekonomski i politički nerazvijene i razbijene unutrašnjim protivurečnostima i starim plemenskim sukobima tako da predstavljaju „lake žrtve komunističke subverzije“. SAD treba da imaju takvu vojnu politiku i oružane snage koje su sposobne da interveniraju bilo gde u svetu kako bi sprečile „komunistički prevrat“.

Šezdesete godine su obeležile novu eru u američkoj politici i prema ovom području. Administracija demokrata je usvojila novi vojnostrategijski program „Nju Frontijer“, a Pentagon razradio globalnu strategijsku koncepciju „elastičnog odgovora“ ili „elastičnog protivdejstva“. Ranija koncepcija „masovnih represalija“ se pokazala nerealnom u promenjenim političkim i društvenim odnosima ne samo u Evropi — u kojoj se s razvojem SSSR-a, kao ravnopravnog nuklearnog partnera, promenio, odnosno uravnotežio odnos snaga — već i u vanevropskim područjima.

Suočeni s realnošću i kolebanjima saveznika, politički i vojni stratezi SAD, posle svestrane vojne, ekonomske i političke analize svog položaja u svetu, usvajaju takvu globalnu strategijsku koncepciju koja bi omogućila elastičniju politiku. Prema proceni Vašingtona, situacija van Evrope, pre svega, u Aziji i Africi, bila je takva da su se mogli postepeno, ne rizikujući opšti nuklearni rat, korak po korak, postizati „ograničeni“ uspesi. Stvorena je politička platforma za „lokalne“ ratove, za upotrebu „specijalnih snaga“, i druge oblike intervencije (političke i ekonomske pritiske, diverzije, špijunske afere, itd.). Trebalo je da promena opšte ravnoteže snaga u korist zapadne alijanse bude rezultanta takve vojne politike. Kalkulacije u Pentagonu svakako su polazile od nestabilnosti i stalnih sukoba među zemljama tih područja (uspust rečeno, koji su uvek bili podsticani od kolonijalnih i neokolonijalnih sila), politike Kine i sukoba između Kine i SSSR-a. Polazeći od pomenutih ocena, SAD su usvojile dve komponente koncepcije „elastičnog odgovora“; prvo, komponentu direktnog nastupanja, koja je namenjena područjima „od životnog interesa i značaja“; i, drugo, komponentu indirektnog nastupanja, koja je namenjena „vakuumu“ pre svega, Aziji i Africi.

„Elastičnost“ te koncepcije osobito dolazi do izražaja u ovoj drugoj komponenti i ogleda se u izboru oblika vojnih dejstava (prevladuje teorija lokalnih ratova), ekonomskih, psiholoških i drugih mera pritiska, koje nalaze svoj izraz u teoriji o tzv. eskalaciji. Elastičnost bi sama po sebi podrazumevala i promene u prostoru, ali, što se tiče teritorija koje su pod kontrolom i uticajnom sferom SAD i njihovih saveznika, tu nema kompromisa. „Ni koraka nazad od dostignute linije (granice)“ — poručuju američki stratezi. Očigledno

Skica 1

da „linija odbrane“, tj. granica u jugoistočnoj Aziji prolazi 17. paralelom — preko Vijetnama, Laosa i Tajlanda. „SAD će zadržati svoje oružane snage i u slučaju da južnovijetnamska vlada zatraži njihovo povlačenje“ — izjavio je Henri Kabot Lodž,³ američki ambasador u Južnom Vijetnamu, pred članovima senatorske komisije za inostrane poslove američkog kongresa. Predsednik Džonson, potvrđujući odlučnost svoje administracije da do kraja sprovede predviđene planove u Vijetnamu, izjavio je: „Nikada se nećemo povući, istrajaćemo i uspjeti“.⁴

Tri faze u američkoj intervenciji u Južnom Vijetnamu. Američku intervenciju u Južnom Vijetnamu možemo podeliti u tri faze. One ilustruju kako eskalacija u „lokalnom ratu“ prima sve raznovrsnije i šire okvire — od političke podrške i ekonomske pomoći sajgonskom režimu, od „savetnika“, instruktora „specijalnih snaga“ do snaga ekspedicionog korpusa.⁵ (Skica 2).

Logika „lokalnog rata“ i eskalacije je takva da ni sami njeni planeri ne mogu sagledati zlokobne posledice do kojih može da dovede čovečanstvo. U lokalnom („ograničenom“) ratu nastaje „opasnost eskalacije, tj. postepenog narastanja moći do granica kada ograničeni rat neprimetno prerasta u opšti“, konstatuje Henri Kisinger jedan od istaknutih teoretičara savremenih američkih strategijskih koncepcija.⁶

Prva etapa obuhvatala bi period u kojem su SAD još verovale da sajgonski režim, uz političku podršku i obilatu dolarsku pomoć, može svojim oružanim snagama da uništi oslobodilački pokret. Američke oružane snage neposredno još ne učestvuju u operacijama, sem što su u jedinicama sajgonskog režima imale izvestan broj „savetnika“. Međutim, ubrzo se pokazalo da „savetnici“ i dolari ne mogu pomoći kompromitovanom sajgonskom režimu, čije su pozicije bivale iz dana u dan sve slabije.

Druga etapa je period kada SAD angažuju „specijalne snage“, tj. period priprema za aktivno angažovanje u lokalnom ratu. Južni Vijetnam je, pored ostalog, trebalo da posluži i kao poligon za proveru „specijalnih snaga“. Broj „savetnika“ i instruktora se peo iz dana u dan i dostigao cifru od preko 25.000 ljudi. Oni su u svim jedinicama sajgonske vojske i po njihovim „savetima“ se vodi rat. Povećava se broj jedinica i timova „specijalnih snaga“ koje se već i neposredno angažuju (helikopteri, avijacija, tenkovi-amfibije) u borbenim akcijama i u psihološkom ratu.

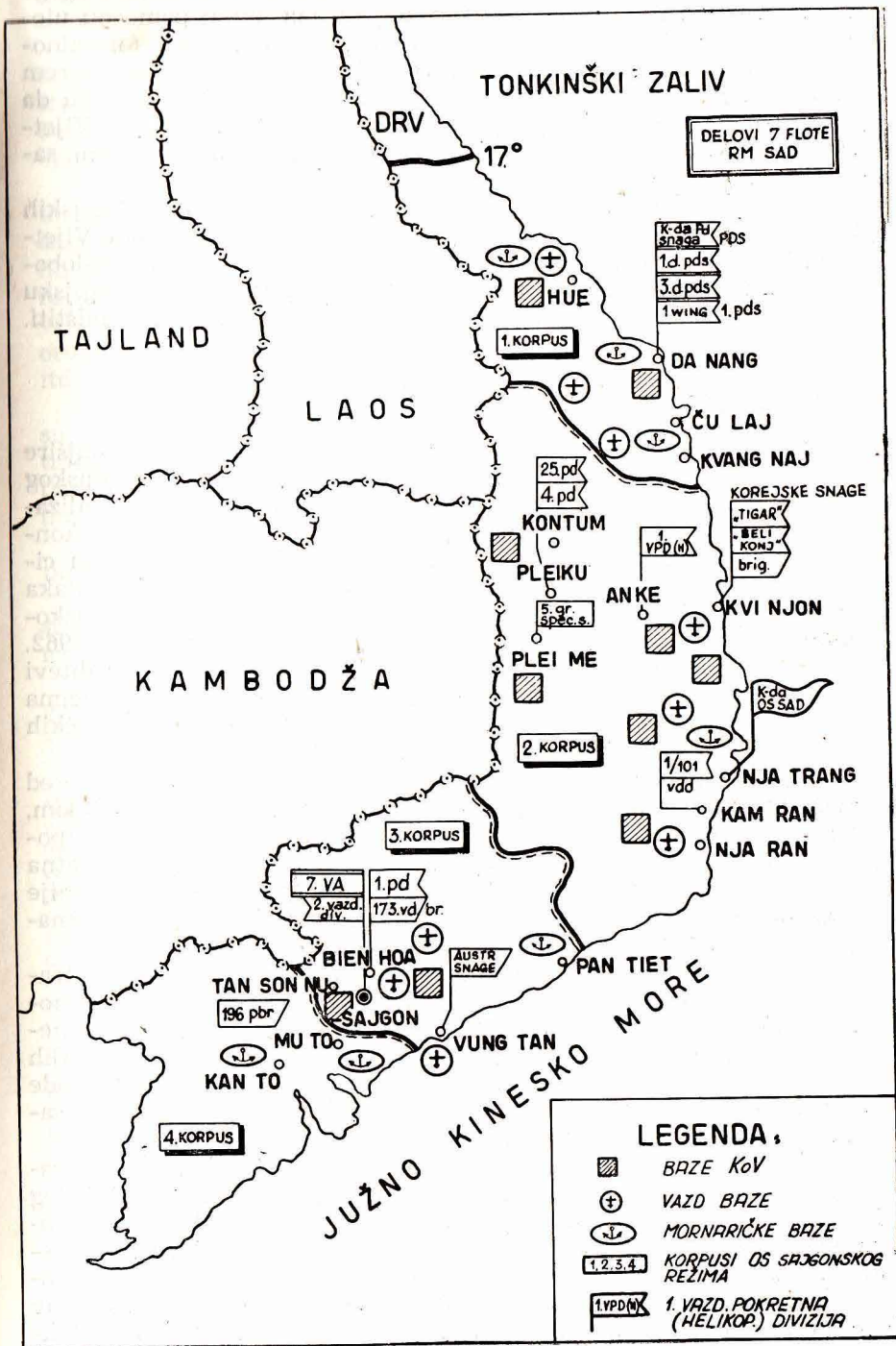
Treću etapu karakteriše neposredno učešće oružanih snaga SAD, i obuhvata proširenje dejstava na sever (bombardovanje DR Vijetnama i demarkacione linije uz 17. paralelu tzv. tampon-zone). Angažovanje „specijalnih snaga“ je brzo prerاسlo u „lokalni rat“ koji

³ „Rat u Vijetnamu posle monsunskih kiša“ (NIN 7. XI 1965).

⁴ „Borba“, 25. VII 1966.

⁵ **Kako se razvila intervencija SAD u Južnom Vijetnamu** vidi članak „Lokalni ratovi u Koreji i praksi nekih zemalja Zapada“ pukovnika B. Baudurine u „Vojnom delu“ br. 4/1966.

⁶ Henri Kisinger: u knjizi „Potreba izbora“.

je najeklatantniji izraz američkog neokolonijalizma. Američke snage su glavna vojna sila, a snage sajgonskog režima imaju pomoćnu ulogu. Oslonac na marionetski režim u Sajgonu ima samo formalno-pravni značaj. Podrška režimu ima za cilj da se pred svetom, barem formalno, može opravdati intervencija. Naime, SAD stalno ističu da se njihove i ostale intervencionističke snage bore u Južnom Vijetnamu na „poziv“ legalne vlade i da pružaju „pomoć“ svojim saveznicima.

Pentagon je do sada usvojio i razradio nekoliko strateških planova koji su imali za svrhu uništenje „gerile“ u Južnom Vijetnamu. Suština svih tih planova svodila se na probleme, kako oslobodilačke snage odvojiti od vijetnamskog naroda, preoteti stratešku inicijativu, prisiliti jedinice NFO na odbranu, okružiti ih i uništiti.

OSNOVNA STRATEGIJSKA NAČELA ORUŽANIH SNAGA NFO

Politička platforma NFO stvorila je povoljne uslove za najšire urešće naroda u oružanoj borbi protiv intervencionista i sajgonskog režima. Okončanje rata, povlačenje svih stranih trupa i neutralizacija Indokine (Vijetnama, Kambodže i Laosa) — u suštini koncepcija Ženevskih sporazuma (1954. i 1962. god.) — osnovni su ciljevi koje je pred sebe postavio NFO. Realizacijom tih zadataka stvaraju se povoljni uslovi i za rešavanje i unutrašnjih ekonomsko-društvenih problema. U programu NFO, usvojenom krajem 1962. godine, pored borbe za oslobođenje zemlje, naglašavaju se i zahtevi za sprovođenje agrarne reforme (u oslobođenim krajevima seljacima je podeljeno više od 2 miliona hektara zemlje), principi političkih i verskih sloboda, privrženost borbi za mir i koegzistenciju.

Oslobodilačka borba naroda Južnog Vijetnama našla se pred veoma složenim vojnostrategijskim problemima, koji su, uostalom, zakoniti za sve oslobodilačke pokrete. Naime, pred NFO su se postavljali vojnostrategijski problemi za koje je trebalo naći adekvatna rešenja u konkretnim uslovima vijetnamskog rata i uz sve snažnije angažovanje savremeno tehnički opremljenih američkih oružanih snaga, koje su, na kraju, vođenje rata potpuno uzele u svoje ruke.

Nepovoljan odnos snaga u jedinicama i borbenoj tehnici tražio je takva rešenja i postupke koji će oslobodilačkim snagama omogućiti da ostvare i održe stratešku inicijativu i ofanzivnost, da neprekidno postižu uspehe u akcijama (primenom načela od manjih akcija i pobeđa ka većim), da razvuku neprijatelja i s njim vode borbu na širokom frontu, tj. po celoj teritoriji, da mu paralizuju saobraćaj, spreče manevar, itd.

Tehnička inferiornost oslobodilačkih snaga zahtevala je strateška rešenja koja će u prvi plan istaći čoveka kao odlučujućeg faktora oružane borbe, od čijeg pravilnog angažovanja zavisi i odgovarajuće korišćenje i usklađivanje ostalih faktora oružane borbe — materijalno-tehničkih sredstava, prostora i vremena. To nameće potrebu stvaranja takvih organizacionih formi oružanih snaga (sastav jedinica, sistem komandovanja, obuku, itd.), načine dejstava i taktičke postupke (noćne napade, zasede, prepade, diverzije, infiltracije,

izbegavanje krutih frontova i odsudnih bitaka, itd.), koji će paralisati tehničku superiornost neprijatelja.

Potrebe za stvaranjem slobodnih teritorija, kao strategijskih i operativnih osnovica za uspešno ratovanje, traži odgovarajuća dejstva oružanih snaga u njihovom stvaranju, nameće probleme odbrane i stepen njene upornosti, odnos prema narodu, organima vlasti, ekonomskom životu na tim teritorijama, itd.

Neposredno angažovanje naroda u kružanim akcijama, tj. teritorijalna komponenta, ima poseban značaj i zahteva takve oblike angažovanja koji će omogućiti najpotpunije uključivanje svih snaga naroda u borbu. (Izviđačka i obaveštajna delatnost, preduzimanje mera za zaštitu iz vazduha, kontrola komunikacija, fortifikacijski radovi, zbrinjavanje ranjenika i bolesnika, rad u radionicama za izradu oružja i mnoštvo ostalih zadataka materijalno tehničkog zbrinjavanja, itd. su sve zadaci naroda i pozadinskih organa.)

Za sve ove i druge strategijske probleme oružane snage NFO su našle odgovarajuća i inventivna rešenja i upravo u tome treba tražiti korene njihovih pobeda. Konkretna rešenja i operativno-taktički postupci su dragocena iskustva i značajan doprinos opštoj riznici iskustava oslobodilačkih i revolucionarnih pokreta.

Osnovna strategijska načela NFO mogla bi se, u najkraćim crtama, svesti na ovo:

razvijati otpor naroda na slobodarskim tradicijama vijetnamskog naroda⁷ i na najširoj platformi političkih ciljeva koje je proklamovao NFO;

gerilsko ratovanje — koristeći prednosti koje pružaju geografski uslovi, zemljište i klima — osnovni je način borbenih dejstava;⁸

⁷ Poznate su slobodarske tradicije vijetnamskog naroda. Prva država stvorena je već pre naše ere. Pokorena od Kineza, ostala je više od 1.000 godina pod njihovom vlašću. Oslobođena je u X veku i ostala nezavisna sve do druge polovine XIX veka kada su je porobili Francuzi. Od dolaska francuskih kolonizatora stalno se vodila borba pod rukovodstvom slobodarskih snaga (1688. ustanak u Košinšini, 1885. u Hueu, 1913—1917. u Amanu i Košinšini). Stvaranjem revolucionarne organizacije Vijet Nam Kuok Dam Vang 1926. godine oslobodilačka borba dobiva organizovani karakter. Godine 1930. diže se ustanak u Tonkinu, koji se proširio na Košinšinu i Amam gde dolazi do stvaranja sovjeta i podele veleposedničke zemlje seljacima. U II svetskom ratu i za vreme japanske okupacije narodnooslobodilački pokret postao je još snažniji. Poslednje borbe i pobeđe vijetnamskog naroda u ratu s francuskim kolonizatorima su veoma dobro poznate.

⁸ Južni Vijetnam (površina 170.231 km² i oko 15 miliona stanovnika) pretežno je planinska zemlja: planinski lanac Anamskih Kordiljera proteže se od severa zemlje do samog Sajgona; nizija prevlađuje na jugu, gde u dolini reke Mekonga ima veoma mnogo močvara, rečica i kanala. Vegetacija je veoma bujna a tropske šume imaju karakteristike teško prohodnih džungli. Klima je tropska sa visokim temperaturama i monsunskim kišama, koje obično traju od maja do oktobra ili novembra. Teško prohodne džungle i meteorološki uslovi imaju znatnog uticaja na dejstvo i moral američkih trupa. Sporo se aklimatizuju, jer teško podnose jako sunce, džunglu, monsunске kiše i malariju. Monsunske kiše otežavaju veće operacije, avijaciji je otežano da podržava trupe, ratna tehnika je van čvrstih puteva nepokretna a aktivnost snaga NFO se znatno povećava. (Poznata je američka operacija „spržena zemlja“, u kojoj su upotrebljavana hemijska i biološka sredstva radi uništavanja rastinja i vegetacije kako bi se lakše mogle pronalaziti „partizanske baze“).

izbegavati krute frontove i iscrpljujuće odbrambene borbe, ne dopustiti neprijatelju da nametne svoju taktiku u kojoj bi dominirala njegova tehnika i vatrena podrška;

napadati neprijatelja na širokom frontu, držati strategijsku inicijativu, ostvariti kontrolu na što većoj teritoriji i na komunikacijama „vodimo politiku opkoljavanja sa svih strana ili, kako to nazivamo 'zapušavanje' neprijateljskih položaja, što znači da je neprijatelj okružen danju i noću partizanima...“ kaže H. T. Fat, jedan od rukovodilaca NFO;⁹

težište imati na manjim jedinicama i akcijama koje će garantovati uspeh (u 1965. god. oružane snage NFO uspešno su izvršile oko 28.000 borbenih akcija);

osnovni objekti napada su neprijateljske kolone, uporišta, aerodromi i materijalno-tehnička sredstva; težište je na nanošenju gubitaka neprijateljevoj živoj sili. Rukovodstvo NFO polazi od pretpostavke da će Amerikance pre „urazumiti“ ukoliko im nanose teže gubitke u živoj sili naročito u rukovodećem kadru. Gubici Amerikanaca u Južnom Vijetnamu procentualno su veći nego u Koreji, pa čak i u drugom svetskom ratu. (U korejskom ratu SAD su izgubile prosečno 5% starešinskog kadra, u drugom svetskom ratu 16%, dok u vijetnamskom ratu do kraja 1965. godine imaju gubitke od 19%. Situacija 1966. god. je bila još teža jer su se vodile veoma žestoke borbe. U operaciji „hestings“ na primer, izbačen je iz stroja svaki deseti vojnik.) Prema podacima koje je objavilo američko ministarstvo odbrane u 1966. god. poginulo je tri puta više ljudi nego u svih pet prethodnih godina (Pentagon je saopštio da je prošle godine poginulo 5.008 a ranjeno 30.093 Amerikanca — od januara 1961. do kraja 1966. g. u Vijetnamu je poginulo 6.664, a ranjeno 37.738 ljudi);

težište aktivnosti imati van naseljenih mesta, s tim da je operativna osnovica celokupno područje Južnog Vijetnama, u većim gradovima (posle svestrane pripreme i sadejstva sa ilegalcima) izvoditi diverzantske akcije;

ostvariti što širu kontrolu komunikacija i na taj način onemogućiti manevar neprijatelju (skoro 90% komunikacija nalazi se pod kontrolom NFO — na nekoliko kilometara od Sajgona organi narodne vlasti naplaćuju „putarinu“);

stvarati slobodnu teritoriju prema konkretnim uslovima vijetnamskog ratišta i u uslovima velike pokretljivosti američkih oružanih snaga. Ta slobodna teritorija i njena odbrana ima specifični karakter i razlikuje se od teritorija koje su imale oslobodilačke snage i jedinice u drugim zemljama i uslovima borbe. „Moramo živeti u uskoj integraciji sa neprijateljem. On, na primer, misli da je ovo seoce njegovo. Međutim, ono je u stvari naše. Ljudi stalno dolaze iz Sajgona, a ne slute da se nalaze na jednom od naših oslobodjenih područja. Mi ih ne uznemiravamo, ne proveravamo dokumenta, osim ako namirišemo špijune. No, u tom slučaju već smo unapred obavesteni. Naša i neprijateljska teritorija ulaze jedna u drugu, isprepliću

⁹ Vilfred G. Barčēt „Istina o ratu u Vijetnamu“ (izdanje „Kulture“ Beograd, 1966).

se osobito ovde u okolini Sajgona". I dalje, govoreći o planu neprijatelja H. T. Fat kaže: „Njegova je politika — da bismo uhvatili ribu pustimo da vode isteče iz ribnjaka, ali je riba bila isuviše hitra da bi se na taj način mogla uloviti;¹⁰

u snabdevanju materijalno-tehničkim i borbenim sredstvima oslanjati se pretežno na narod i sopstvene akcije. Osnovni izvori snabdevanja oružjem i municijom su neprijateljske jedinice i skladišta, sopstvene radionice na oslobođenoj teritoriji i borbeni sredstva koja izrađuju sami borci.¹¹ U snabdevanju hranom, odećom i obućom, zatim lekovima i drugim sanitetskim materijalom najviše se računa na sopstvene izvore. Ranjenike zbrinjavaju u sanitetu operativnih jedinica (u četi i bataljonu je organizovana dolebarska pomoć, a u puku (brigadi) stručna lekarska pa i hirurška pomoć) i u teritorijalnim bolnicama. Rezultati lečenja su veoma efikasni — leče i 90% ranjenika u jedinicama a teritorijalne bolnice čak dostižu i do 98% izlečenih. U snabdevanju lekovima i ostalim sanitetskim materijalom oslanjaju se i na organizovanu pomoć iz gradova, a 70% lekova proizvode sami koristeći lekovito bilje i ostale sirovine;¹²

moral boraca i naroda je odlučujući faktor u oružanoj borbi; stalno razvijati organizacione oblike oružanih snaga, jačati ih i prilagođavati stepenu razvika oružane borbe i konkretnim uslovima vijetnamskog ratišta; itd.

Oružane snage NFO. Oblici, unutrašnja organizacija i sastav oružanih snaga stvarani su u procesu borbe i odgovarali su svim fazama oružane borbe, specifičnim uslovima vijetnamskog ratišta, karakteru borbenih dejstava, strategijskim i taktičkim koncepcijama, načinu dejstva, borbenim i tehničkim mogućnostima neprijatelja.

Oružane snage NFO čine: jedinice regularne armije i teritorijalne jedinice.

Jedinice regularne armije organizovane su u samostalne bataljone i pukove (brigade). Težište je na bataljonskim formacijama, koje su se pokazale veoma pokretljive i teže uočljive za neprijateljevu avijaciju. Formacija je trojna. U bataljonima (pukovima) pored pešadije imaju i elemente podrške (minobacače, bestrzajne topove, mitraljeze, pozadinske delove, itd.). Zadatak tih jedinica je da vode borbu protiv neprijateljskih operativnih trupa, pre svega, protiv onih koje preduzimaju ofanzive na oslobođenu teritoriju; zatim, izvode samostalne akcije, ruše utvrđenja, napadaju baze, aerodrome, vode odbrambene borbe, itd.

Popuna se vrši pretežno dobrovoljcima, s tim što se u jedinice primaju borci iz teritorijalnih odreda sa već stečenim borbenim isku-

¹⁰ Isto.

¹¹ Poznato je više borbenih sredstava koja pokazuju do kakvih mogućnosti se može razviti snalažljivost i intuicija naroda kad se bori za svoju slobodu i opstanak. Imaju tzv. „pušku sa stotrukrom namenom“, „vatrene strele“, „bodljikave konopce“, „leteće buzdovane“, „kačuše iz džungle“, „leteće torpeda“, „leteći jež“, „čuteća bomba“, „velika strela“ itd.

¹² Proizvode vrlo efikasan lek protiv zmijskog ujeda (svaki borac ima tabletu), protiv gangrene mišića i kostiju, proteinski serum koji zamenjuje plazmu, vrlo uspešno leče tifus, malariju, itd.

stvom. Posebna pažnja poklanja se pripremi akcija (neke traju po 15 i više dana). Na reljefima od peska i gline ili na objektima izgrađenim u prirodnoj veličini borci se do automatizma uvežbavaju za predstojeću akciju. Takvim pripremama stvara se izuzetno solidna fizička kondicija, tako da su spremni na najteže napore partizanskog ratovanja. Poznati su njihovi marševi pod teškim uslovima koji traju dugo vremena i izvode se na velikim rastojanjima. Komandni kadar se stvara izborom od boraca i kasnije školuje u dobro organizovanim vojnim školama.

Teritorijalne jedinice su grupe za samoodbranu, gerilski odredi i diverzantske grupe.

Mesne (seoske) odrede čini stanovništvo jednog sela (u nekim odredima većinu boraca sačinjavaju žene). Veličina odreda je različita i zavisi od veličine sela — kreće se od 30 do 50 boraca. U manjim selima i u onima u kojima nema uslova za stvaranje odreda postoje grupe za samoodbranu. Borci u odredima rade i bore se — danju su seljaci na poljima a noću gerilci. Najvažniji zadaci: učestvuju u odbrani sela, miniraju puteve, neutrališu neprijateljske snage u neposrednoj blizini sela, fortifikacijski uređuju odbranu sela, vrše izviđačku delatnost, obuku novih boraca, organizuju rad u radionicama, vrše propagandu, itd.

Regionalni odredi su stalnijeg karaktera. Imaju zadatak da organizuju odbranu jednog ili više rejona. Vode borbu s neprijateljevim snagama stacioniranim na njihovom području radi vezivanja za garnizone i uporišta kako bi im onemogućili manevar i preduzimanje akcija „čišćenja“, napadaju i uznemiravaju neprijatelja u utvrđenjima, itd. Na jednom području može biti više odreda jačine od 50 do 60 boraca. Oni su u izvesnom smislu i organi lokalne vlasti, kojima pružaju pomoć u organizovanju pozadine i ostalim poslovima koje obavlja narodna vlast.

Teritorijalne jedinice, zajedno sa organima vlasti i društvenim organizacijama sprovode u delo politiku NFO „koordiniranja političke i vojne borbe“. (Poznate su akcije „perčin-bataljona“ za demoralizaciju sajgonskih jedinica, politička aktivnost i demonstracije i u neoslobođenim mestima i područjima, „pasivan otpor i neposlušnost organima Sajgonske vlasti“, vršenje pritiska na lokalne organe vlasti sajgonskog režima, likvidacija zločinaca i istaknutih saradnika agresora, itd.)

Diverzantske grupe, koje su manjeg sastava (od 3 do 10 boraca) izvode diverzantske akcije u gradovima, na komunikacijama, aerodromima i u bazama. Njihove akcije su redovno veoma solidno pripremljene i organizovane uz podršku aktivista NFO koji su u ilegalnosti. Ove grupe su nosioci borbenih dejstava u većim gradovima, a njihovi rezultati su veoma dobro poznati (kao, na primer, napad na ambasadu SAD, paradu sajgonskih trupa u Sajgonu, diverzije u gradovima, bazama, aerodromima, itd.).

Za borbu na moru, rekama i kanalima, NFO ima jedinice ratne mornarice i rečne flotile, koje su u dosadašnjim borbama pokazale veoma zapažene rezultate (u 1964. godini potopljena su i oštećena 292 plovna objekta a u 1965. godini 160 brodova, patrolnih čamaca,

itd.). Smelim i iznenadnim napadima dobro naoružanih malih pokretnih (drvenih) brodića i čamaca paralisano je dejstvo američkih flotnih sastava koji imaju velike i moderne brodove. Krupni plovni objekti pokazali su se neefikasnim u nepovoljnim uslovima Južnokineskog mora, koje ne pruža mogućnost manevra. To je nagnalo SAD da više angažuju patrolne čamce i da formiraju tzv. narodnu mornaricu sastavljenu od oko 550 drvenih — motornih jedrenjaka iz popisa i tzv. džunki — brodova, veličine 10 do 15 tona.

Američki komandanti često ističu veoma visoke borbene kvalitete oružanih snaga NFO. Reč je o malim, veoma pokretljivim, dobro naoružanim, disciplinovanim, uvežbanim brojnim jedinicama sa visokim moralom i veštinom ratovanja.¹³ General Vestmorlend, komandant američkih snaga u Južnom Vijetnamu, izjavio je da u Južnom Vijetnamu „ne postoji linija fronta. Protivnik je uvek i svuda oko nas i često ga je nemoguće otkriti pre no što otvori vatru po nama. On je odlično izvežban, disciplinovan, snalažljiv, odan ciljevima svoje borbe i nastoji da nas pobedi gde god mu se za to ukaže prilika...“

Svako od navedenih strategijskih načela bila bi veoma interesantna tema za sebe, no mi ćemo se detaljnije osvrnuti na bitku za strategijsku inicijativu između oružanih snaga NFO i SAD. Ona je posebno interesantna jer ukazuje na stvaralačke ideje i rešenja NFO.

BORBA ZA STRATEGIJSKU INICIJATIVU

Polazeći od jedino pravilnog stanovišta da strategijska inicijativa i ofanzivnost moraju biti stalno na strani oslobodilačkih snaga, jer je to uslov uspešnog vođenja borbe, oružane snage NFO su se od samog početka borile da je ostvare i zadrže. Svaka, pak, strategijska koncepcija SAD i sajgonskog režima bila je sračunata na preotimanje te inicijative. Međutim, sva strategijska rešenja, promene i usavršavanja oružanih snaga SAD i sajgonskog režima i sve veća eskalacija (vojna, ekonomska i psihološka) nisu urodile plodom. Oružane snage NFO, organizacioni oblik borbe, taktički postupci, umešno korišćenje geografskih, meteoroloških i ostalih uslova oružane borbe, stvaralačka primena ovih faktora na konkretne uslove, uspešno su parirale neprijateljskim postupcima i uspele da stalno održe strategijsku inicijativu.

Slabije naoružane, brojno manje oružane snage NFO stalno imaju strategijsku inicijativu jer je to zakonitost uspešno vođenog oslobodilačkog rata. Za američke stratege izgleda paradoksalno da oružane snage NFO, inferiorne u odnosu snaga, mogu zadržati inicijativu i ofanzivnost, a analitički pokazatelji registruju cifre koje „nepobitno“ dokazuju da su „vojne prednosti“ na strani Amerikanaca.

Početak ustanka u Južnom Vijetnamu nije značio samo političku ofanzivu i moralno-političku pobedu nad sajgonskim režimom,

¹³ Što se tiče tehničkog iskustva u vođenju rata, seljaci nastanjeni u delti Mekong neprekidno ratuju već četvrt stoleća. Oni su najiskusniji i verovatno najbolji gerilski borci koje je svet ikada upoznao. (Isto).

već i preuzimanje vojničke inicijative koju NFO, pored teškoća i dilema, više ne ispušta iz ruku.

Ustanci su dizani svuda, stvarani su seoski odredi, gerilski pokret se razbuktao i zahvatio celu zemlju. Narod je po selima likvidirao Dijemove funkcionere a mesto njih stvarao lokalne organe vlasti.

Plima ustanka je iz temelja uzdrmla sajgonski marionetski režim. U vojsci je dominirala dezorganizacija, slab moral, dezerterstvo i kapitulantstvo. Bilo je očito da sajgonske snage, uz pomoć „savetnika“, dolara i američkog oružja, nisu sposobne da potisnu snage NFO sa prilaza Sajgona i ostalih gradova. SAD formiraju u Sajgonu komandu za rukovođenje operacija i pripremaju program za vođenje odlučnog rata protiv snaga NFO i povećavaju finansijsku pomoć sajgonskom režimu.

Neuspeh koncepcije „strateških sela“. Koristeći britanska iskustva iz „pacifikacije“ Malaje i borbi u Keniji i Maleziji, Amerikanci su prišli formiranju „strateških sela“ uz jače angažovanje „specijalnih snaga“ čiji su timovi već uveliko krstarili po unutrašnjosti zemlje. Širokom mrežom „strateških sela“ planirali su da ostvare potpunu kontrolu teritorije, parališu kretanje i povezivanje gerilskih odreda, izoluju ih od naroda, liše osnove i uslova za borbu i, zatim, unište.

Planom je, takođe, predviđeno da se duž 17. paralele i granica Laosa i Kambodže stvori „ničija zemlja“ rušenjem svih sela koja se nalaze na ovom području, a upotrebom hemijskih sredstava uništi vegetacija, što bi imalo za posledicu izolaciju oslobođenih teritorija od spoljnog sveta. „Specijalne snage“ su imale zadatak da vode psihološki rat, da obučavaju domoroce u protivgerili, a ovi da budu jezgra protivgerilskih jedinica koje su planirali od domaćeg stanovništva. Naime, sajgonski režim je pokušavao da stvaranjem poluvojnih organizacija poveća svoj uticaj u zemlji. Ali, ni tzv. kampanja otvorenih ruku nije urodila plodom.

Stejli — Tejlorovim planom bilo je predviđeno da se organizuje 16.000 „strateških sela.“ (Uz velike napore i ogromna finansijska sredstva uspeali su da stvore oko 8.000, ali je 7.000 bilo brzo likvidirano.) „Strateška sela“ su u stvari vojni logori okruženi sa više redova bodljikave žice i bambusovog kolja, oko njih su iskopani rovovi dubine i do 10 metara i postavljene mine. Posadu su sačinjavale jedinice sajgonskog režima i domaća naoružana milicija. Na širem području oko njih izgrađena su utvrđena uporišta sa jačim snagama i težim borbenim sredstvima. Između njih i „strateških sela“ krstarile su jače patrole radi održavanja veze i kontrole čitavog sistema. Sistemom potpune kontrole kretanja i života stanovništva (propusnice su služile za kretanje van naselja, fotografije ukućana su se morale nalaziti na određenom mestu u kući radi kontrole kretanja, itd.) i totalnom špijunažom, „strateško selo“ je predstavljalo najveću nadu Amerikanaca u ponovnom uspostavljanju kontrole u ustaničkim regionima.

Intenzivnijim dejstvom i jačom podrškom helikoptera i tenkova—amfibija i osloncem na „strateška sela“ sajgonske jedinice i američke „specijalne snage“ su u početku postigle izvesne rezultate. Snagama NFO je bilo otežano kontaktiranje s narodom, snabdevanje i popunjavanje jedinica što je imalo izvesnog odraza na dalji razvoj ustanka u celini.

Rukovodstvo NFO se našlo pred problemom kako razbiti „strateška sela“. Uporna borba za strategijsku inicijativu razvijala se u vidu „natezanja užeta“.

Podrobnom analizom koncepcije „strateških sela“ mogu se uočiti njene slabosti što je rukovodstvo NFO brzo i odlučno iskoristilo.

„Strateška sela“, sa relativno malim snagama obezbeđenja, bila su razbacana po gotovo celoj teritoriji (najviše ih je bilo na jugu zemlje, gde su sela gušće naseljena i grupisana i gde je žarište ustanka, i u severnom delu zemlje prema granicama Laosa i Kambodže). Svojim rasporedom i snagama za odbranu ova „sela“ su bila veoma pogodni objekti za napade i manjih gerilskih odreda.

Potpuna izolacija i ograničena lična sloboda seljaka dovele su u pitanje proizvodnju i privredni život u zemlji. Veliki broj seljaka bio je primoran da napusti svoja sela i da živi po logorima.

Teror i rigorozne mere u stvaranju „strateških sela“ okrenuo je protiv sajgonskog režima i SAD i one seljake koji su se do tada kolebali i bili pasivni prema pokretu.

Rukovodstvo NFO je pravilno ocenilo da se samo neposrednim napadima spolja i zauzimanjem „strateških sela“ (čak i većeg broja) ne mogu postići odlučujući rezultati. Trebalo je pronaći takva rešenja koja će paralisati samu koncepciju i održati strategijsku inicijativu. Takav zadatak se mogao ostvariti samo razaranjem „strateških sela“ iznutra. To je NFO i postigao aktiviranjem najširih narodnih masa.

Gerilski odredi su, pored uspešnih napada, u pojedina „strateška sela“ infiltrirali manje snage da zajedno sa seljacima uništavaju posade i objekte. U onim selima do kojih gerilski odredi nisu mogli doći, sami seljaci su organizovali gerilske odrede, likvidirali posade, porušili bodljikave žice i utvrđenja. Snažnu podršku pružile su im jedinice NFO napadima na jača uporišta i utvrđenja i razbijanjem jedinica koje su išle da „uspostave red“ u „strateškim selima“. U velikom broju sela formalno je postojala „vlast“ sajgonskog režima, ali je faktička vlast bila u rukama oslobodilačkog pokreta. Takva sela su postajala uporišta NFO, izvori snabdevanja municijom i ostalim potrebama. (Insценirane su „borbe“, pucalo se u vazduh kako bi se obmanuo neprijatelj u obližnjim uporištima, a municija i oružje predavani borcima NFO.) Za kratko vreme nije se znalo koje je „strateško selo“ pod kontrolom sajgonskog režima, a koje je oslobođena teritorija. „Strateška sela“ su pretvorena u „sela otpora“ i ubrzo nisu predstavljala nikakvu smetnju za pokrete gerilskih odreda tako da su mogli planirati izvođenje i većih akcija u srcu teritorije u kojima se nalazio najveći broj ovih „sela“.

Bilo je jasno da je koncepcija „strateških sela“ doživela krah. Strategijska inicijativa je ostala u rukama snaga NFO. Oslobodilačke

snage ostvarile su kontrolu na četiri petine celokupne teritorije na kojoj je živelo više od dve trećine stanovnika.

Strategijska koncepcija „masna mrlja“ („mrlja mastila“). Pentagon je 1964. godine razradio nove planove i predviđao konačno i brzo likvidiranje oružanih snaga NFO. Osnove toga plana mogle bi se svesti na ovo:

snažnim i odlučnim angažovanjem kopnenih snaga, uz jaku podršku avijacije, skršiti organizovani otpor snaga NFO, preuzeti strategijsku inicijativu i ofanzivnim dejstvima im nametnuti neprekidne iznuravajuće borbe, naterati ih na odbranu, izolovati od Severnog Vijetnama, Laosa i Kambodže (od spoljnog sveta uopšte), ispresecati na nekoliko delova, postići operativno okružavanje i, u završnoj etapi, uništiti izolovane i razbijene delove;

preduzimanjem raznih mera (ekonomskih, političkih, psiholoških — pretnjama i represalijama) odvojiti snage NFO od naroda i tako im uskratiti podršku i onemogućiti uslove za dalju borbu;

i ubuduće pružati potpunu podršku i povećati pomoć sajgonskom režimu, sprečiti dalju dezorganizaciju, kolebljivost i dezerterske tendencije pripadnika sajgonskih oružanih snaga i jače ih angažovati u borbi protiv jedinica NFO;

proširiti dejstva (za sada avijacijom) na Severni Vijetnam kako bi se sprečila „infiltracija sa severa“. Svojom rešenošću u eskalaciji staviti do znanja da su SAD bez rezerve i skrupula rešene da vode i dobiju ovaj rat (pa ako bude potrebno, upotrebiće i taktička nuklearna sredstva);

preduzeti mere da se saveznici više angažuju u ovom ratu, prvenstveno oružanim snagama.¹⁴

Osnovna ideja te koncepcije predviđa odlučna ofanzivna dejstva veoma pokretljivih kopnenih snaga (čiji oslonac čine utvrđena uporišta i enklave), snažnu podršku i samostalna dejstva avijacije i ratne mornarice, zatim bombardovanjem naterati DR Vijetnam da odustane od pružanja pomoći NFO i sprečiti „infiltraciju“ sa severa, u kojem cilju, ako se ukaže potreba, proširiti dejstva i na susedne zemlje

Tvorcima pomenutog plana su se odlučno usprotivili koncepciji „držanja pozicija“,¹⁵ koju su praksa i neuspeh francuskih oružanih snaga u Vijetnamu ubedljivo demantovali. Jer, Francuzi su se sta-

¹⁴ U Južnom Vijetnamu imaju oružane snage: Južna Koreja oko 20.000 vojnika, Australija oko 1.500, Novi Zeland oko 300, Filipini oko 2.000. Bundesver je nedavno u vode Južnog Vijetnama uputio jedan sanitetski brod. Osim toga SR Nemačka pruža vladi sajgonskog režima znatnu ekonomsku pomoć. Pokušaj Maknamare da od saveznika u NATO-paktu dobije podršku i pomoć za rat u Vijetnamu nije uspeo. Sastanak u Manili i put Džonsona po Dalekom istoku imao je između ostalog, za cilj traženje vojnika za rat u Južnom Vijetnamu.

¹⁵ Strategija „držanje pozicija“ koju zastupaju neki vojni teoretičari i političari SAD predviđa da oružane snage drže posednuta uporišta, da se akcije izvode samo radi neposrednog obezbeđenja i da se obustavi dalja „eskalacija“ i da se prisustvom oružanih snaga SAD čeka na političko rešenje sukoba. Oružane snage u Vijetnamu treba da budu garancija da će se spor „pravilno rešiti“.

tički držali garnizona, utvrđenja i baza i uporno ih branili po načelu „čovjek na čoveka“.

Zanimljivo je detaljnije sagledati suštinu i realne mogućnosti koncepcije „masna mrlja“, kojoj su stratezi u Pentagonu dali veoma obimne i složene zadatke i od koje očekuju pobjedu u Južnom Vijetnamu.

Duž istočne obale Južnog Vijetnama su izgradili tri grupe enklava a jednu u unutrašnjosti. Ta područja s uporištima su glavni oslonci (placdarmi) za operativno razvijanje jedinica. Svaka operacija počinje iz enklave i završava u njoj. (Skica 3).

Prva grupa enklava nalazi se u severnom delu zemlje kao oslonac prema severnim i severozapadnim granicama Južnog Vijetnama. Enklav Fu Baj je u blizini grada Huea, a štiti aerodrom i uređaje za vođenje „elektronskog rata“. Sledeći enklav je oko 40 km južnije, gde se nalazi avio-baza Da Nang, odakle se vrše napadi na DR Vijetnam. Ova baza je stalno ugrožena od jedinica NFO.

U centralnom delu Južnog Vijetnama nalazi se grupa enklava Kuf Njon, Nja Čang, Kam Ran. Te enklave su oslonac za dejstvo prema zapadu u pravcu granice Laosa i Kambodže i za sadejstvo sa snagama na severu. Amerikanci ovde izvode velike radove; na primer, u zalivu Kam Ranu gradi se velika luka i stvara centar za snabdevanje trupa, grade se aerodromi, itd.

U širem području Sajgona stvorena je treća grupa enklava. Vung Tan je centar za snabdevanje i remont a tu je i aerodrom za lovačku avijaciju. Severoistočno od Sajgona izgrađena je velika avio-baza Bijen Hoa. U tu grupu se ubraja i enklav Tan Son Nhat, koji štiti sajgonski aerodrom. Tu su smešteni razni štabovi, logistika, inženjerija i druge pomoćne jedinice.

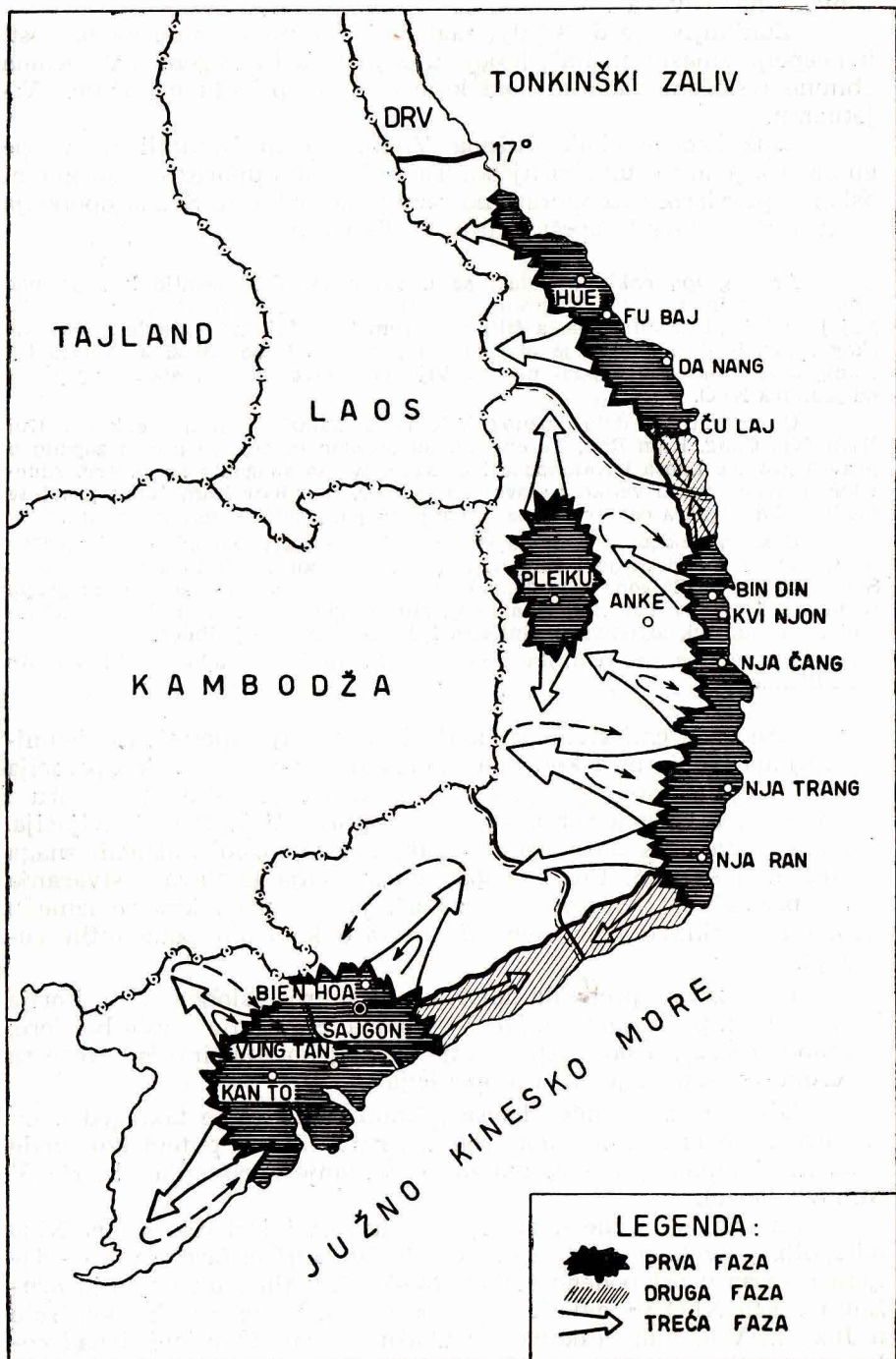
U unutrašnjosti centralnog dela zemlje nalaze se uporišta Pleiku, An Ke i Pleime.

Uređenje enklava, dovođenje i sređivanje operativnih jedinica u njima bio je prvi korak, a planiranje i preduzimanje operacija sledeći. Cilj operacija je spajanje obalskih enklava u jednu širu i neprekidnu utvrđenu zonu, koju će osiguravati 7. flota i avijacija. 7. flota treba da s mora spreči svaki kontakt oslobodilačkih snaga sa spoljnim svetom. Dok ne dođe do spajanja enklava i stvaranja većih priobalnih „kontrolisanih zona“, jake patrole krstare između uporišta i enklava koje treba da ostvare kontrolu pomenutih područja.

Plan, zatim, predviđa dejstva radi širenja „slobodne“ teritorije ka severu, tj. prema granici DR Vijetnama. Stvaranje čvrste barijere, potpuna izolacija i onemogućavanje svakog komuniciranja i veze sa severom — osnovni je cilj tih operacija.

Izbijanje na granice Laosa i Kambodže isto je tako jedan od zahteva kako bi se i na tome sektoru zatvorili svi putevi koji vode u Južni Vijetnam (to je akcija za sprečavanje korišćenja tzv. Ho Ši Minove staze).

Sa tako stvorene operacijske osnovice i izolacije snaga NFO od spoljnog sveta prišlo bi se sprovođenju završne faze plana — daljem rasecanju oslobođene teritorije, okruživanju i uništavanju oružanih snaga NFO po delovima i uspostavljanju neposredne kontrole u Južnom Vijetnamu (ukoliko se ukažu „povoljni“ uslovi, i nad celom teritorijom do 17. paralele).

Skica 3

Svakako da je taj plan sačinjen u Pentagonu na iskustvima stečenim u vođenju rata u Južnom Vijetnamu, koja nisu za potce-
njivanje.

Amerikanci su utvrdili „povoljan“ odnos snaga, jedinice su formacijski, organizaciono i tehnički pripremili, s tim što su naglasili pokretljivost, vatrenu moć i podršku i dali prednost manjim borbenim sastavima.

Kada je reč o odnosu snaga, američki stratezi su smatrali da je tehnička nadmoć osnovni faktor odnosa snaga, iz čega su i proizlazile ranije zablude da će sajgonska armija, uz pomoć „savetnika“, dolara i podrškom savremenijeg američkog oružja i tehnike, moći da likvidira gerilu. Naprotiv, vrlo brzo su došli do saznanja da odnos snaga nije povoljan zbog čega su i stizali stalni zahtevi za povećanje broja regularnih američkih jedinica. U američkim publikacijama ima gledišta koja ističu da je međusobni odnos ljudstva i tehnike u (gotovo matematički) obrnutoj srazmeri. Što je veća i bolja tehnička opremljenost, pokretljivost i uvežbanost jedinica za antigerilsko ratovanje, to je potreban manji broj ljudi. Prema ranijim američkim procenama za uspešan rat u Južnom Vijetnamu bio je potreban odnos snaga 8:1, pa čak i veći (čula su se mišljenja 10:1 pa i više). Međutim, sada se smatra da taj odnos, zbog kvalitetnog poboljšanja tehnike može biti i upola manji (4:1).

Međutim, takva konstatacija i proračuni Pentagona su suviše uopšteni, tehnokratski, jednostrani i nepotpuni, što upravo potvrđuju vijetnamski godađaji. Odnos snaga je najmanje brojni odnos, aritmetički izraz, on je strategijski (taktički) odnos, dijalektička sinteza svih faktora oružane borbe izražene u određenoj srazmeri. Ni svi faktori, pak, nemaju istu specifičnu težinu, već zavise od međusobnog odnosa u konkretnim uslovima i borbenim dejstvima. Procena tih faktora i uslova u kojima deluju također je „strategijski“ („taktički“) odnos. Ukratko, taj odnos, svakako, nije jednostavan grafikon koji je „izračunao“ elektronski mozak po Maknamarinoj formuli: mogućnost — efikasnost — cena — rentabilnost, koja, usput rečeno, pokazuje svoju neodrživost ne samo u Južnom Vijetnamu. Postavlja se pitanje da li su u Pentagonu prilikom računanja, barem otprilike, utvrdili broj boraca u Južnom Vijetnamu ili samo računaju regularne jedinice NFO (za koje nikada nisu utvrdili tačno brojno stanje) što, svakako, nije isto.

Oružane snage SAD u Južnom Vijetnamu su u formacijskim rešenjima, podršci, snabdevanju i obuci znatno evoluirale. Rezultati i iskustva na tom planu su veoma zanimljivi i zaslužuju punu pažnju.

SAD su oružanu intervenciju počele s jedinicama standardnih formacija, koje su pretrpele manje adaptacije (jedinice su rasterećene teže tehnike, smanjen je broj vozila, umesto tenkovskih i mehanizovanih bataljona uvedeni su pešadijski, povećan je broj lakog automatskog pešadijskog oružja, itd.). Iskustvo im je brzo pokazalo da moraju odlučnije menjati klasične formacije, jer je rat protiv snaga NFO zahtevao manje, gipke i pokretljive formacijske celine, s jačom vatrenom moći i podrškom i uvežbanim i moralno čvrstim ljudstvom.

Napori SAD su u poslednje vreme upravo i bili usmereni u tome pravcu.¹⁶ Veća pokretljivost je postignuta helikopterima, koji su masovno uvedeni u naoružanje. Pored izviđanja, osmatranja i pomoćnih poslova (prevoženje desanata, transport, veza, evakuacija ranjenika, spasavanje pilota, rasturanje letaka, itd.), helikopteri s pojačanim oklopom i naoružanjem upotrebljavaju se i za borbena dejstva. U naoružanju su, pored savremenijeg pešadijskog oružja (laka automatska puška M-16), uveli više automatskog oružja, savremeniju inženjersku opremu, a i „legalizovali“ upotrebu hemijskih i bioloških sredstava.¹⁷

Obuci vojnika i starešina takođe je poklonjena posebna pažnja. Izučavaju taktiku partizanskog ratovanja, pridaju veći značaj noćnim borbama, merama borbenog obezbeđenja i osiguranja, zasedama, fizičkoj kondiciji i moralnim kvalitetima ljudstva. Pošto je vatrena podrška sa zemlje, a naročito iz vazduha, veoma snažna, obuci sadejstva avijacije i KoV pridaje se posebna važnost. (U neposrednoj podršci četa i bataljona učestvuju i strategijski bombarderi B-52.)¹⁸

Međutim, i pored „pedantno izračunatog“ i razrađenog plana i ostalih priprema i mera, oružane snage SAD nisu koncepcijom „masna mrlja“ do sada postigli željene rezultate. Veoma žestoke borbe koje se u poslednje vreme vode nisu im omogućile da preotmu strategijsku inicijativu. Naprotiv, neuspesi i teški gubici pred Pentagon su postavili nove probleme, koji su rezultirali iz zahteva komandanta za novim snagama i sredstvima, jer snage s više od 400.000 ljudi nisu, ni uz snažnu podršku avijacije i flote, kadre da ostvare postavljene zadatke.

Kako je to moguće?

Vojnostrategijska analiza pomenute koncepcije ukazuje na to da je ona, iako planirana kao izrazito ofanzivna, u suštini defanzivna.

Evo nekoliko činilaca koji to potvrđuju.

Rasporedom u nekoliko širih područja, u okviru kojih su američke oružane snage rasute po enklavama, uporištima i bazama nije izraženo težište grupisanja glavnih snaga. One to nisu ni mogle učiniti, jer snage NFO nemaju „strategijski odlučujuće položaje i objekte“, već je njihova strategijska osnovica cela teritorija, što je zahte-

¹⁶ Vidi članak „Razvoj vazdušnopokretnih jedinica KoV SAD“ („Vojno delo“, br. 5/66).

¹⁷ U J. Vijetnamu su upotrebljeni psihootrovi (B-7); u SAD se pročulo da je „upotreba ovog gasa bolja nego ubijanje ljudi“ (vidi „Vojno delo“, br. 4/66, članak „Moćnosti i efekti dejstva psihootrova“).

¹⁸ Kada je reč o avio-podršci, treba istaći da su komandanti KoV (naročito niže starešine) izneli mnoge kritike na račun vazduhoplovstva. Avijacija je odgovorna za „ozbiljne i neverovatne nedostatke u tehničar bliske podrške u Južnom Vijetnamu“ — istaknuto je u komisiji američkog kongresa. Avijacija se u poslednje dve decenije spremala za izvršenje strategijskih zadataka, a zapostavila je neposrednu podršku KoV. Vijetnamski rat je pokazao da su se avioni, proizvedeni po želji i naredžbini RV, pokazali kao neupotrebljivi za borbu s gerilcima. SAD su zato na brzinu prišle stvaranju tzv. protivpartizanskih aviona (u stvari, adaptaciji klipno-elisnih jurišnika i transportnih aviona iz drugog svetskog rata), koji su mogli osigurati podršku trupama na zemlji.

valo i angažovanje Amerikanaca i ostalih snaga na širokom frontu od severa do juga zemlje. (Treba napomenuti da su nešto jače američke snage grupisane na severnom i centralnom delu ratišta, ali to ne menja u suštini njihov opšti strategijski razvoj). Takvim strategijskim rasporedom snage su razbijene, izolovane, bez neposredne taktičke veze (nju tek treba da ostvare — spajanjem enklava). Američki komandanti se, prema tome, nisu mogli odlučiti na strategiju „blickriga“ (iako su Maknamara i Pentagon obećavali da će primenom nove koncepcije brzo završiti rat) već za borbu na duži rok na ofanzivna dejstva relativno manjih snaga. Posmatrana sa šireg gledišta takva „ofanziva“ je spora, neodlučna, razbijena, ne izvodi se glavnim snagama, itd., njena udarna moć je oslabljena u širokim prostranstvima vijetnamskog ratišta.

Međutim, oružanim snagama NFO ta okolnost pruža mogućnost da, koristeći se prostorom i vremenom, prozru namere i način dejstva intervencionista i nadu odgovarajuća rešenja za paraliziranje američke koncepcije.

Sad imaju relativno veliki broj enklava, uporišta i drugih objekata koje moraju zaštititi. Broj enklava, uporišta, baza, aerodroma, itd. u obrnutoj je srazmeri sa američkim snagama namenjenim ofanzivnim dejstvima. Jer, što je veći broj objekata za obezbeđenje, to ostaje manje jedinica za ofanzivna dejstva (veće snage su angažovane na zadacima obezbeđenja). Za razna obezbeđenja u Južnom Vijetnamu Amerikanci moraju određivati jake snage, jer su to objekti stalnih napada snaga NFO. Šira područja enklava i ostali objekti moraju se kružno obezbeđivati, što, prema američkim izvorima, angažuje najmanje pola operativnih jedinica (u nekim enklavama oko 2/3 snaga služi obezbeđenju, a za izvođenje ofanzivnih dejstava ostaje samo jedna trećina). Taj odnos će za SAD bivati sve nepovoljniji, jer se pojačavaju akcije NFO, a usled stalne eskalacije raste broj objekata za obezbeđenje. Zato nije slučajno što se američki komandanti u Južnom Vijetnamu žale da nemaju dovoljno snaga „za gonjenje komunista“.

Već smo istakli da je Pentagon smatrao da je odnos snaga 4:1 u korist snaga intervencije dovoljan za pobedu. Međutim, raspored i upotreba snaga (borbene grupe jačine bataljona, puka, do nekoliko bataljona i pukova) na širokom frontu izmenili su taj odnos snaga. U taktičkim dejstvima, u svakoj konkretnoj akciji, povoljan odnos snaga je uvek na strani snaga NFO. Kad god se odluče na akciju, napad ili odbranu, one to čine kada su nadmoćnije. Ako je odnos nepovoljan, povlače se, a protivnik udara „u prazno“. Povoljnom brojem odnosu neprijatelja u ljudstvu i tehnici pariraju prostorom i taktičkim postupcima.

Kada je reč o napadima na neprijateljeve jedinice koje su u obezbeđenju enklava i drugih objekata, snage NFO uvek mogu ostvariti veoma povoljan odnos snaga. U lancu obezbeđenja oko baza, aerodroma, itd., američke i sajgonske jedinice su raspoređene na širokom prostranstvu u izolovanim grupama (relativno manjeg sastava), što pruža mogućnost snagama NFO da izaberu onaj objekt napada gde će ostvariti apsolutnu nadmoćnost i uspešno izvršiti za-

datak. Kao izuzetno važni elementi u odnosu snaga prilikom takvih dejstava ističu se taktički postupci, poznavanje neprijateljskog rasporeda i namera, iznenađenje, moral boraca NFO, itd. Gotovo isti faktori su prisutni i u napadnim dejstvima na kolone, u zasedama prilikom prepada, itd. U određenim uslovima vijetnamskog rata „povoljni“ strategijski odnos američkih snaga i ostalih internacionalista i jedinica sajgonskog režima negiran je, on se konstantno, povoljnim odnosom snaga NFO u taktičkim dejstvima, „transformira“ u strategijsku ofanzivu i inicijativu oslobodilačkih snaga.

Međutim, kada je reč o opštem strategijskom odnosu snaga, izgleda da ni tu računice Pentagona nisu tačne. On opšti odnos snaga računa upoređivanjem oružanih snaga intervencionista i sajgonskog režima samo prema jedinicama NFO pri čemu se gubi iz vida da u oružanoj borbi učestvuje tako reći, čitav narod. To je rat u kome svaki stanovnik postaje borac.

Gledajući tako na odnos snaga, dolazimo do zaključka da je očita prednost (i brojčana) na strani NFO, jer da nije tako snage NFO ne bi mogle iskoristiti taktičku prednost, niti bi mogle imati inicijativu u svojim rukama. To je moguće samo onda kada se ima najšira podrška naroda i kada narod neposredno učestvuje u oružanoj borbi.

Nepovoljan odnos snaga na bojištu neposredno se ogleda u zahtevima američkih komandanata za novom i većom eskalacijom vojnih efekativa. No, postavlja se pitanje, da li angažovanje SAD u vijetnamskom ratu ima granica. Da bi mogli realizovati koncepciju „masna mrlja“ Amerikancima bi bio potreban odnos u ljudstvu 10:1, pa čak i veći, što znači da bi im na bojištima Vijetnama, za kratko vreme, trebalo oko milion vojnika. No, i tada je pitanje, da li bi uspeli. Istorijsko iskustvo je baš obratno, a tim iskustvima i poukama, ipak, treba verovati.¹⁹ Imaju li politički i vojni lideri SAD snage da izađu pred svoj narod s takvim zahtevom kada se zna na kakav otpor sada u zemlji nailazi „Džonsonova azijska politika“. Ne treba gubiti iz vida da je vijetnamski rat već sada prisutan u celokupnom životu SAD. Sve češće se čuju pitanja — da li su vojni izdaci stimulator ili destimulator privrede. Izdaci za rat u Vijetnamu su veliki i za američku privredu (prosečno 58.282 dolara godišnje košta izdržavanje jednog američkog vojnika u Južnom Vijetnamu) da bi bili „korisni“. Rat u Vijetnamu, privredna stabilnost zemlje i planirani porast standarda sve više postaju nespojivi. Stalno povećavanje izdataka

¹⁹ Francuzi su u Alžiru imali 800.000 vojnika protiv 10 miliona stanovnika, a ipak su morali pristati na pregovore i povući se. Južni Vijetnam ima oko 15 miliona stanovnika koji su, sticanjem istorijskih okolnosti, daleko iskusniji u vođenju rata u neosporno povoljnijim geografskim uslovima (dve trećine zemlje je pokriveno džunglom i planinama). Iskustvo iz korejskog rata je još uvek sveže u sećanju većine Amerikanaca — 54.246 je izgubilo živote u Koreji — među njima 5.848 avijatičara (zvanični podaci Ministarstva odbrane SAD), a 103.289 je ranjeno. Rat se završio pregovorima koji su ostavili obe zaraćene strane na 38. paraleli — tamo gde je rat i počeo. Međutim, teren u Koreji je bio neuporedivo povoljniji za trupe SAD od džungli i planina Južnog Vijetnama.

gotovo je paralisalo borbu protiv siromaštva, razbilo iluziju o „velikom društvu“ i uticalo na realizaciju nekih planova u narodnoj odbrani (protivraketnoj zaštiti), itd. Politički ugled demokrata stalno opada, posebno Džonsona (statistike pokazuju da bi sada svega 42% birača stalo uz Džonsona za razliku od 83% još pre godinu dana). Rezultati poslednjih izbora (8. novembra 1966. god.) to upravo potvrđuju. I privredni život Južnog Vijetnama je potpuno paralisano, on se tetura pod pritiskom sve žešće ekonomske krize. Nameće se logičan zaključak da ne samo politički, već, pre svega, ekonomski razlozi stavljaju „granice“ američkoj eskalaciji u Južnom Vijetnamu.

Pošto se Amerikanci u snabdevanju u vijetnamskom ratu oslanjaju pretežno na ratnu mornaricu (uspjut rečeno, snabdevanje im zbog velike udaljenosti jedinica (oko 13.000 km) od svoje pozadine, malog broja i kapaciteta luka, otežanog transporta, itd. zadaje velike glavobolje) i na bolje komunikacije koje postoje samo uz morsku obalu, većinu enklava morali su da formiraju na obalnom području, tj. u zonama koje nisu „žarišta“ oslobodilačkog pokreta. Znači, glavne snage SAD su daleko od vitalnih objekata oslobodilačkih snaga i svojih operativnih ciljeva (granice Severnog Vijetnama, Laosa i Kambodže), a taj prostor treba pod borbom savladivati. Amerikanci su se iskrcali u ta područja da se u njima učvrste, organizuju i srede, tj. da ih brane, pa tek onda da krenu u ofanzivne operacije. Sam položaj i uloga enklava orijentisali su ih primarno na odbranu, gubljenje vremena, rasipanje snaga za obezbeđenje, itd.

Određivanje „odgovornih“ zona za operacije između američkih jedinica i jedinica sajgonskog režima pokazalo je, takođe, izvesne slabosti u opštem grupisanju snaga. SAD su uzele na sebe odgovornost za vođenje operacija na severu i u centralnom delu zemlje, a sajgonskim trupama su ostavljene akcije u veoma teškim uslovima močvarnih područja na jugu, koja su uz to najrevolucionarnija i pod potpunom kontrolom NFO.²⁰

Pored toga što se Amerikanci prema saveznicima nisu poneli „fer“, ostavili su mogućnost još šireg razmaha oslobodilačkog pokreta u onim područjima koja kontrolišu sajgonske snage, jer je dobro poznata „borbenost“ ovih jedinica. U ofanzivama u kojima učestvuju zajednički, izgleda da sadejstvo i komandovanje zajedničkim borbama, prema izjavama američkih i sajgonskih komandanata, nije na zavidnoj visini. Poznato je međusobno optuživanje jednih i drugih komandanata za neuspehe u pojedinim operacijama.

Očevidno je da su stratezi u Pentagonu precenili značaj infiltracije sa severa, jer stalno ističu da je to „ključ problema“ u Južnom Vijetnamu. „Njujork Herald Tribjun“ je za „Ho Ši Minovu stazu“ pisao: „Sa vojne i političke tačke to je jedna od najvažnijih komunikacija na svetu“. Zato su ofanzivna dejstva američkih snaga

²⁰ Glavna vojna aktivnost se od samog početka odvijala duboko na jugu, to je bila pozornica glavnih poraza Sajgona. Od početka ustanka tendencija je bila da se „oslobodena područja“ šire od juga prema severu, a ne obrnuto. Tek početkom ove godine jače američke snage su angažovane u delti reke Mekong u „gvozdеноm trouglu“ gde preduzimaju akcije „čišćenja“ uz vrlo veliki teror i represalije prema stanovništvu.

najžešća u pravcu severa. U takvom strategijskom rasporedu američkih snaga u Južnom Vijetnamu i eskalaciji koja se stalno kreće geografski prema severu (bombardovanje DR Vijetnama i demarkacione linije uz 17. paralelu) ogleda se suština američke strategije u jugoistočnoj Aziji. „Infiltracija“ sa severa je samo dobar povod da se ostvari takva zamisao. Jer i Amerikancima je jasno da se infiltracijom i pomoći izvana ne može održati jedan pokret ako nema oslonca u narodu. Pomoć spolja može biti samo od drugostepenog značaja i značiti nešto samo ako padne na plodno tlo, tj. ako je pokret u zemlji jak, pa može prihvatiti i iskoristiti pomoć. To, uostalom, Amerikanci najbolje znaju, jer imaju dosta iskustva sa svojim infiltracijama, i to baš na području jugoistočne Azije.

Svedoci smo veoma žestokih borbi na vijetnamskom ratištu, naročito u 1966. godini. Snage NFO su u odlučnim i uspešnim odbrambenim borbama za važne položaje uspele da zaustave napade američkih jedinica i da ujedno vrše stalne napadne akcije na enklave, kolone i druge objekte. Poznate su uspešne borbe snaga NFO u dolini reke Ja Dranga, kod Van Tounga,²¹ Sok Tranga, Bin Diaa, Plei Mea, Bin Dina, Dong Duonga, Na Doa, napadi na baze Ču Laj, Da Nang, Pleiku, itd. Bez većih rezultata završena je i poznata neprijateljeva operacija „hestings“, koja je trajala dva meseca i u njoj su američke i sajgonske snage pretrpele neuspeh. Ni operacija u provinciji Taj Nin na granici prema Kambodži, u kojoj je učestvovao do tada najveći broj američkih vojnika (dve divizije sa oko 15.000 ljudi) nije donela željene rezultate.

Ove borbe su pokazale da su oružane snage NFO sposobne da se uspešno bore (i u odbrambenim operacijama) protiv najelitnijih američkih snaga. U odbrambenim borbama, oslanjajući se na izvanredno fortifikacijski uređene položaje (samo u oblasti Ku Kija ima 200 km rovova ne računajući tunele) i organizovani vatreni sistem zaustavljale su i lomile napade jakih američkih borbenih sastava (jačine po nekoliko bataljona i pukova.) Odbrana je bila veoma uporna kada je to situacija zahtevala, ali uvek gipka i veoma aktivna. Kada je taktička situacija dopuštala, oslobodilačke snage su se klonile većih sudara i frontalnih borbi protiv nadmoćnijeg neprijatelja koji je udarao „na otvorena vrata i u praznu kuću“, da bi kasnije njegove jedinice upadale u „džepove“ i zasede i bile napadane snažnom vatom i jurišima.

Izbegavanje frontalnih borbi znatno parališe i dejstva američke avijacije i artiljerije jer se u uslovima nepreglednog zemljišta, izmešanosti jedinica i borbi prsa u prsa teško nalaze ciljevi i objekti

²¹ „Borba kod Van Tounga (avgusta 1965) može se smatrati katastrofom američkog ekspedicionog korpusa. Neprijatelj je tu bio koncentrisao sve što predstavlja njegovu „superiornost“. Pozvao je u pomoć trupe prekaljene u borbi i, uz podršku bornih kola, vazduhoplovstva i mornarice, napao jednu jedinicu oslobodilačkih snaga. Rezultat je bio da ova jedinica, ne samo da nije bila uništena nego se borila izvanredno hrabro i izbacila iz borbe veliki deo američkih snaga. Bitka kod Van Tounga, koju američki generali upoređuju sa najkrvavijim bitkama II svetskog rata, predstavlja za trupe i stanovništvo Južnog Vijetnama veliku pobjedu koja nagoveštava taktički poraz američkog ekspedicionog korpusa“. Van Ngujen Djap u listu „Rinašito“ — *Nin*, 22. V 1966.

za dejstvo. Vazдушna pokretljivost je paralisana na taj način što borci NFO u pozadini ne stvaraju „rentabilne ciljeve“ za desante, koji, takođe, „udaraju u prazno“. Taktika „nestajanja i iščezavanja“ i rat „bez fronta i pozadine“ kod vojnika i starešina SAD stvara veoma težak psihološki teret. Uvek su u iščekivanju i strahu da ih očekuje zaseda ili diverzija, u svakom seljaku vide gerilca.

Pomenute borbe su, takođe, pokazale da područja enklava, jača uporišta i ostali objekti mogu, i pored jakih obezbeđenja, biti uspešno napadani, te tako razvlačiti snage neprijatelja i stalno mu nametati svoju taktiku. Američki komandanti priznaju da su „prinudeni da se bore prema metodima koje je izabrao protivnik“.

Iz dosadašnjeg rata u Vijetnamu može se naslutiti da ni koncepcija „masna mrlja“ neće postići svoj cilj. Već se na račun njenih osnovnih postavki čuju ozbiljne kritike od američkih komandanata, ali i nagoveštaji o upućivanju novih snaga u Južni Vijetnam.

Međutim, dosadašnji razvoj događaja i pobeđe vijetnamskog naroda govore o tome da SAD neće naći „ključ za vojnu pobedu“ u ovome ratu. Očevidno je da moraju tražiti druga rešenja, a ona su u ovim uslovima jedino u političkim pregovorima sa istinskim predstavnicima vijetnamskog naroda, tj. sa NFO.

Pukovnik
Mihajlo VUČINIĆ